

Krisia 10 hitzetan

Krisiaren nondik norakoak ulertzeko eta kontsumitzaileoi nola eragiten digun jakiteko, funtsezkoa da zenbait termino argitzea

Orainsu arte, jende askok alergia moduko bat eduki izan die termino ekonomikoiei eta zenbakiekin zerikusia duten gauza guztiei. Uneotan, beste patologia bat ere agertu da jendearen artean: beldurra. Zalentza eta ezegonkortasuna dira nagusi gaur egun, eta zurrumbilo horretan ez galtzeko, ongi etorriko zaizkigu zenbait kontzeptu-ri buruzko argibideak: krisia, defizita, arrisku-prima... Egunero-egunero entzuten dira gisa horretako terminoak, eta lehen kasurik egiten ez zienak ere, orain jakin egin nahi du hitz edo termino horietako bakoitzak zer-nolako lotura duen krisiarekin, zer esan nahi duen zehazki eta nola eragiten diguten guri, kontsumitzaileoi. Krisi handi honekin zerikusia duten 10 hitz hautatu ditugu, eta ekonomiar buruzko gidaliburu laburra osatu dugu, argi pixka bat egitea aldera.

ATZERALDIA. Herrialde bateko ekonomia txikiagotzera daraman egoera izendatzeko erabiltzen da termino hori. Ekonomia handitu beharrean, aberastasun gehiago sortu beharrean, txikitu egiten da atzeraldian, eta egoera hori kaltegarria izaten da herritarrentzat. Herrialde bat atzeraldian sartzeak esan nahi du ez dela gai enplegua sortzeko eta ongizate-gizartea hedatzeko. Egoera horretatik ateratzeko, neurri batzuk hartu behar izaten dira (zergak igotzea, soldatak apaltzea, gizarte-laguntzak eta bekak murriztea...). Espainiako Estatuan ekin diote gisa horretako neurriak hartzeari, eta herritarrek pairatu dute kalterik handiena, jakina: funtzionarioen soldatak jaitsi dituzte, erretiro-adina atzeratu dute... Atzeraldia gainditzeko, garrantzitsua izaten da herrialdeek beren defizita murriztea. Horra hor etengabe entzuten den beste termino bat.

DEFIZITA. Baliabide-gabezia adierazten du kontzeptu horrek. Eta termino horri aurrekontu hitza eranstean badiogu, krisi honetan asko aipatu den beste kontzeptu bat agertuko zaigu: aurrekontu-defizita. Herrialde batek egindako gastuak diru-sarreak baino handiagoak direnean, aurrekontu-defizita sortzen da. Horixe adierazten du termino horrek. Egoera hori orekatzeko eta lehengoratzeko, zor-titulu mordera jaulki behar izaten dute gobernuek (Letrak, Bonuak eta Obligazioak), eta inbertsiogileek erosi egiten dituzte (partikularrek eta erakundeek). Estatuak, ordea, kostu handia ordaindu behar izaten du oso. Herritarrei ere eragiten die, Estatuari buruzko ikuspegia gero eta okerragoa izaten delako atzerrian. Nazioarteko inbertsiogileak gero eta uzkurrago agertzen dira herrialde horren aktiboetan inbertitzeko, eta egoera horrek zorraren krisia sortzen du.

ZORRAREN KRISIA. Estatu batzuek neurriz kanpoko errentagarritasun-tasak –beren ekonomiak jasan ezinekoak– eskaini behar izan dituzte beren zorra saldu eta dirua lortzeko; hori gertatu zaie, adibidez, periferiko esaten dieten estatuei: Ita-

lia, Irlanda, Grezia, Portugal eta Espainia. Egoera hori ona izan daiteke kontsumitzailearentzat, Letrek eta Bonuek etekin gehiago ematen dutelako. Urtebeterako Letretan, esaterako, % 5eko errentagarritasuna lor dezake, eta hamar urterako Bonuetan, ia % 10ekoa. Baina egoera gero eta arriskutsuagoa da, eta ez da segurua kontsumitzaileari irabaziak ordainduko dizkioten ere (inbertitu duen guztia itzuliko ote dioten). Inork ez du baztertzen Espainiako Estatuak Europako Erreskate-Funtsari heldu behar izatea (estatu guztien diruarekin sortu zen erakunde hori, muturreko egoerei aurre egiteko) edo Nazioarteko Diru-Funtsari laguntza galdegin behar izatea.

ARRISKU-PRIMA. Termino horrek indarra hartu du, batik bat, Grezia erreskatatu ondoren. Greziako ekonomiak eta Espainiako Estatuak badute antza, eta, ondorioz, alde izugarria sortu da Alemaniako bonuak ordaintzen duenaren (hori da erreferentzia Europan) eta Espainiako bonuak ordaintzen duenaren artean. Arrisku-prima zenbat eta gehiago igo, orduan eta arrisku handiagoa dago Espainiak esku-hartze ekonomiko baten beharra izan de- ■■■

■ Defizit kontzeptuak baliabide-gabezia adierazten du

■ Egonkortasun-itunak estatuek gehienez zenbateko defizita eduki dezaketen arautzen du

■ ■ ■ zan. Horrek langabezia gehiago ekar-
lezake, murrizketa gehiago gizarte-
laguntzetan, hezkuntzan, osasunean,
azpiegituretako inbertsioetan...

EUROBONUAK. Zorraren krisia-
ri irtenbidea emateko, horiek sortzea
izan da proposamenetako bat. Zor-
jaulkipen bateratuak izango lirate-
ke, Europako zor-jaulkipenak, alegia
(herrialde bakoitzarena ordezkaturko
luke). Europako goi-bileran agertu den
proposamen batek dio eurobonuek or-
dezka dezatela, zati batean edo guztiz,
zor nazionala, BPGren % 60 hartzera-
ino. Helburu jakina du horrek: inter-
es-tasak murriztea (horrek estatuei
aukera ematen die modu merkeagoan
finantzatzeko) eta merkatuak likidezia
handia izatea.

KALIFIKAZIO-AGENTZIAK.
Herrialde edo enpresa bat ordaindu
ezinik geratzeko zer arrisku dagoen
neurtzen dute. Azken urteotan, oso
behetik ari dira egiten berrikuspenak.
Egokitzen jotzen dira arrisku ekono-
mikoak neurtzeko. Agentziek badute
eragina kontsumitzailearengan, notak
edo kalifikazioak jartzen baitizkiote
mota guztietako aktiboak. Eragin han-
dia dute merkatuetan ere, eta inbert-
sio-joerak sustatzen dituzte. Aztertu
duten erakundea ongi dagoela esaten
badute, igo egiten dira aktiboak, eta,
aldiz, gaizki dabilela adierazten ba-
dute (hori izaten da ohikoena krisi
garaian), galera handiak izaten dira
Burtsan, zor-merkatuan...

**EUROPAKO BANKU ZEN-
TRALA (EBZ).** Funtsezko
erakundea da euroa jasaten ari den
krisi honetan. Inbertsiogileek ez dute
konfiantzarik zenbait herrialderekin
(Espainia eta Italiarekin, adibidez),
eta errezelo horiek murrizteko, EBZk
inbertsio handiak egiten ditu herrialde
horien aktiboetan. Halaber, haren ze-
regina da merkatuari likidezia ematea
ere, dirua mugiaraztea eta ekonomia
suspertzea. Oro har, jendeak kontsu-
mitzen badu, ekonomia batek funtzio-
natu egingo du. Krisitik ateratzeko,
beraz, oso garrantzitsua da kontsumoa
handitzea (adibidez, jendeak autoak
erostea, etxeak, gehiago bidaiatzea...).

EUROPAKO GOI-BILERA.

Europako Kontseilua izendatzeko
erabiltzen da termino hori. Europako
Batasuneko (EB) 27 herrialdeetako
estatuburuak edo gobernuburuak
biltzen ditu. EBren organo politiko
gorena da. Krisi honetan, garrantzia
hartu du, haren esku baitago zenbait
herrialderen zorrari irtenbidea ema-
tea, Greziak, Italiak edo Espainiak
pilotu dutenari, adibidez. Ohi baino
bilera gehiago egin dituzte azke-
naldian, nahiz eta batzuek ez duten
emaitza onik eman. Herrialdeen arte-
ko desadostasunek kalte egiten diete
kontsumitzaileei, zorraren arazoari
irtenbide baketsu eta ordenatua
eman beharrean, larriagotu egiten
dute eta. Zenbait herrialdek beren
interesak jarri dituzte eurogunearen
interes orokorraren gainetik.

EGONKORTASUN-ITUNA.

Araututa egiten du estatuek, gehienez
ere, zenbateko defizita (BPGren %
3koa) eta zorra (BPGren % 60koa) edu-
ki dezaketen. 2000. urtetik 2007. urtera,
100 alditan baino gehiagotan hautsi
dute itun hori. Hala ere, inori ez diote
jarri zigorrik. Espainiak lau aldiz urratu
du ituna. Orain zigorrak gogortu egin
nahi dituzte, eta Egonkortasun-ituna
betetzea da estatuen lehentasun nagu-
sia. Hori lortzen dutenean, krisia buka-
tu dela esateko moduan izango gara.

“KORRALITOA”. Argentinan sortu
zen termino hori. Bankuak itxi egin
zituzten han, eta ez zuten uzten kontu
korrontetik dirurik ateratzen; egoera
hori izendatzeko erabili dute. Fer-
nando de la Ruaren gobernuak eman
zuen agindu hori, 2001eko abenduan.
Ekimen horrekin, gobernuak eragotzi
egin nahi zuen dirua banka-sistema-
tik atera zedin eta, oro har, herrial-
detik ere bai. Izua nagusitu zen garai
batean jarri zuten indarrean, sistema
ez zedin kolapsatu. Muturreko egoera
bat da.

Ez dirudi Espainiako Estatuan ho-
rretara irits litezkeenik, ezta gai-
nerako herrialde aurreratuetan ere.
Herriarrek ez dute beldurtu behar
bankuan daukaten dirua dela eta.
Gordailuen Berme-Funtsak babesten
ditu, 100.000 euro artean. Gainera,
bankuren bat kaudimenik gabe gera-
tuko balitz, Espainiak erakutsi du gai
dela esku hartzeko. Halaxe egin du
hainbat banku eta kutzarekin: Caja
Castilla la Mancha, Unnim, Banco de
Valencia, Catalunya Caixa, Caja de
Ahorros del Mediterráneo, Cajasur
eta Novacaixagalicia. ■

GEHIAGO JAKITEKO
www.consumer.es

